

Husova pře v Kostnici.

(z časa.)

Upálení mistra Jana Husa v Kostnici bylo pro dějiny nejen národa českého, nýbrž celého světa tak významné a důležité, že nutno o něm promluvit i se stanoviska právního, což u nás dosud se nestalo, aspoň v způsobem dostatečným.

Koncil řádně zvolaný a v Kristu shromážděný byl sice oprávněn platně rozhodnout o skutečném vězení Husa a o jeho odvolání z exkomunikace dle dogmatiky církve a po případě uznání jeho vězení za bludné; tím však otázka upálení mistra právně vyřízena není. Pro toto právo koncilu porušený byly v procesu zákony říšské a výsadní království českého tak často, ukřivděno Husovi do věci takou měrou, že upálení jeho nelze pokládati za spravedlivé a po právu vykonané.

Mistr Jan byl v papeže obžalován pro ústní bludné, obžalán jím osobně do Říma, a až přelobli svědecký královské, královny a jiných velmožů českých, že do Říma osobně dostaviti se nemůže, pro úklady nepřátel na život jeho ohrožené, a až poslal do Říma plnomocný své, přece jednalo proti němu stanným právem; plnomocní jeho vězení do vězení a on exkomunikován.

Z této exkomunikace odvolal se mistr Jan k pozdějšímu papeži, ke Kristu, jak ke koncilu. Když pak zvolán Janem XXIII. do Kostnice bulou z měsíce října 1413 sněm církevní, šlo o to, aby Hus se tam do stavil a z výtky kacířství naň vznesené se očistil. Římský král Sigmund, aby všickni účastníci koncilu byli bezpečni, vydal v říjnu 1413 edikt, jímž přislíbil všechny a každého jakéhokoli stavu, kdož na koncil se dostaví, chrániti svou mocí královskou v plné svobodě, a papež vydal jemu v březnu 1415 další bulu, zmocniv jej svým a římské církve jménem, aby pro zjednaní míru a jednoty v církvi vydal osobám jakéhokoli stavu svobodný a bezpečný gleit co do statků i osob. Papež pak zavázal sebe, kardinály i římskou církev, že veškeré gleity ty zachová neporušené až do úplného splnění, i kdyby vyžadovaly zvláštní plné moci. Sigmund konečně, aby přiměl Husa k cestě do Kostnice, poslal k němu své dvořany a vyzvánil, aby na koncil přijel, aby tam s ním a královstvem českého nepravé nařčení bylo snato, slibuje mu bezpečný gleit, aby jak do Kostnice tak i zpět do Čech volně jíti mohl, dále slibuje mu svou a svatě římské říše ochranu. Gleit skutečně pak obsahoval toto: že Sigmund bere mistra Jana ve svou a svatě říše ochranu a opatrování; vyzývá veškeré poddané a věrné, aby Husa volně beze všech překážek nechali jíti do Kostnice, tam přebývati a volně se vrátiti, zároveň aby jej a průvodce jeho po dobu řízení jistým a bezpečným průvodem opatřili.

Gleit ten vydán sice před bulou papežovou, ale poněvadž tato byla zní zcela všeobecně, nevylučuje nikoho, nutno gleit Husův pokládati bulou dostatečně za schválený a ochranu zaručenou Sigmundem jménem vlastním a říše, za závaznou i pro papeže a pro koncil. Tak gleit svůj vykládal i Sigmund sám, neboť zvěděl o uvěznění Husově v Kostnici neprodleně posly svými přinesl naříditi papeži, aby Husa z vězení propustil, pohroziv, nestane-li se tak, že vězení násilně vytláče.

Sigmund nebyl však vytrvalý v odporu proti koncilu jako v ničem. Později přešle všechny listy českých pánů svolil k vězení a stáhnutí Husa, když koncil se o tom usnesl, že veškeré bezpečné gleity dané kacířům a osobám z kacířství podezřelým, jimiž se světská knížata zavázala předpokládati, že tyto své bludy odvolají, vše katolické nebo přávo-mocnosti duchovní nemohou působiti nijaký prejudic bliž přikážku, aby přislíbený církvi soud nemohl, osoby ty, byť i byly pod gleity bezpečnými do místa soudova se dostavily a bez nich by tam nebyly přítomny, pro bludy vyšetřovati, jinak na ně nastupovati, a je dle spravedlivosti trestati. Na to Sigmund listem ze dne 8. dubna 1415 odvolal k říšskému koncilu veškeré gleitové listy, jež osoby obžalované prostředně přý- u-chovaly, což by pravděpodobně některým na škodu obrátili se mohli.

Čechové, zvláště u tomto jednání Sigmundovi, vytkali mu listem ze dne 12. května 1415, že Hus proti pravdě, řadu gleitů jak v říšské vězení vznesl byl, tak stavové moravští posli krali listem ze dne 8. května 1415, že mistr Jan mimo řád a práva pod gleity žalován a tapan byl; konečně vytkali stavové českí a moravští koncilu listem ze dne 2. září 1415 upálení Husova jako věčné pohánění království a markrabství a jako bezpráví spáchané na obou českých mistrech.

Sigmund, z něhož mluvilo zlé svědomí, listem ze dne 31. března 1416 odmítá se českým a moravským páním, sváloval se sebe vinu, tamli čel však, že sám zrušil Husův gleit listem ze dne 8. dubna 1415, jaloými frázemi jednání své odvodiv; zapomněl patrně slova vlastního děda, že královská slova nejdou zpět.

Zlá se však, že nejen Čechové, nýbrž i jiní měli za zlé Sigmundovi, že zrušil slovo, neboť koncil vydal k ochraně jeho dekret o zrušení gleitu, jímž, omílčujíc jednání královo tvrdí, že Hus tvrdšíjším odporem proti pravé víře zabil se všeho gleitu a vsadil, aniž závazky a sliby jemu dané mohou dle práva přirozeného, božského a lidského býti prejudicem katolické víře závazným. Proč prohlásil koncil, že Sigmund dle nutnosti právní vykonal ohledně Husa, co mu příslušelo a bylo ke cti, a na řídil, že nikdo pod trestem přiznávce kacířství a zločinu uražení Veličanstva nesmí koncilu ani králi pro jednání s Janem Husem odporovati nebo je zlehčovati. Tím však otázka Husova gleitu nebyla vyřízena, neboť obsah jeho nutno vykládati si zákony tehdy platnými.*

Gleit Husův nebyl pouhou milostí Sigmundovou, neboť pokud se týká práva Husova jiti do Kostnice, tam žiti a bez překážky se vrátiti, byl následkem exterritoriality, přiznané Čechům jako staré právo říšským zákonem Karla IV. z roku 1356, ve zlaté bulě opakovaným, že totiž žádný Čech k mimozemskému soudům volán býti nesmí a že veškeré citace, interlokuty, rozsudky i exekuce, proti výsadě té vedené, mají býti neplatny. Jestliže tudíž Sigmund odvolal Husův gleit, zrušil tím pouze ulehčení cestování, jehož Hus měl býti účasten, říšského zákona však nemohl zrušiti, a proto není pochybnosti, že nastupování proti němu bylo i po odvolání gleitu neplatné.

Hus sice prohlásil listem ze dne 1. září 1414 zasláným Sigmundovi, že jest hotov, bude-li toho třeba, zemřítí za své přesvědčení, tím nevzdal se však výsady zemské, poněvadž vyslovuje tím pouze hloubku svého přesvědčení, jakož i přání, aby v Kostnici veřejně slyšán byl a vřru svou vyznati mohl.

*) Palacký v dějinách tvrdí sice, že Husův gleit neměl toho smyslu, jakoby král Sigmund měl jej proti odsouzení a odpravení jako kacíře bráti v ochranu a že Čechové Sigmundovi opomněli to ve zlé vykládali. Že však Čechové vytkali Sigmundovi znechání Husa, to ho nespolehlivě dokládá i sám listy tu již uvedené tento dekret koncilu, který by jinak šlo o smyslu neměl; že pak gleit skutečně byl ochranným listem proti všemu odsouzení soudní nepřislíbeným a zejména koncilu, vidno ze zákona o výsadě království. Sigmund vyhroutil papeži vsmot Husa z vězení nastil, sam přikládal gleitu smysl svrchu přijaty; výsady koncilu proti závaznosti gleitu jsou neoprávně, poněvadž gleit jest nepodmíněný, a Sigmund věděl o tom, že Hus byl z exkomunikace, a už se ke koncilu odvolal.

Že pak výsady království českého vztahovaly se i na věci duchovní, potvrzeno zvláště ironií osudu privilejem právě Sigmundovým z r. 1435, v němž vyhlašeno jediné pražskému arcibiskupu právo, aby vyřizoval odvolání z nízkupřávkých náležů naň vznesených. Z pozdějších faktů potvrzuji tento názor deklaratorium Leopolda I. ze dne 3. března 1704, jež výslovně uznává, že citace obyvatelů království stavu duchovního před papeže odporují výsadě království; dále deklaratoria Ferdinanda III. ze dne 12. listopadu 1637 a Leopolda I. ze dne 25. září 1682, jimiž uznáno, že kdo s obyvatelům některým co škůtí má, záležitost svou vznésti musí na příslušný soud zemský.

Veškerá tato ustanovení jsou bez ohledu na dobu, kdy byla vydána, zákonitým výkladem privileje českého a svědeckým, že povždy stejně pohřbeno bylo na práva koruny české se stanoviska tuto hájného.

Koncil, patrně postrašen bouří stěhování se v Čechách, zabýval se otázkou, byli-li kompetentni odsouditi oba české mistry, a našel důvod pro své postupování v tak zvané constitutio Carolina, totiž v zákoně Karla IV. ze dne 15. března 1377 pro říši římskou vydaném. Zákonem tím, jež neměl v království českém platnosti, by vydán pouze pro říši římskou, stanovil totiž Karel IV., jakožto král římský, že kdo, kolik by zařal, proskriboval, oloupl, usmrtil, spoulat, poranil neb u vězení držel osoba duchovní, tím ipso facto jest důstojnosti zbaven, cti prost a k poradám šlechtickým nijak připuštěn býti nemá. Dále zrušil Karel IV. veškeré zákony, které světským a církevním zákonům výslovně jsou na odpor, a nařídil kněžstvem, aby po následky csařské klatby veškerá ustanovení a nařízení odporující církevní svobodě v celém obsahu odvolali, podle nich více ne soudili a jich proti církevní svobodě v soudu ani mimo soud neuzívali. Neuf nepochybné, že zákonem tím veškerá právomoc soudů světských nad duchovenstvem byla zrušena; avšak také zcela nepochybné jest, že tento říšský zákon v království českém platnosti neměl a mít nemohl, an tou dobou král v Čechách co do zákonodárství nebyl vládařem neobmezeným a mimo to nemohl některému stavu přiznati výsady, jichž sám jako král český neuzíval.

Sigmund dal jako král římský Kašparu Šlikovi majestátem výsady, že k žádnému soudu volán nebo připraven a v tom soudu souzen býti nemůže, nýbrž jediné před králem a csaři římskými. Potomek tohoto Šlika, Jeroným Šlik z Lažan, hájil se, když poháněn byl k soudu zemskému českému, touto výsadou, než král Vladislav a pánové našli, že král a předkové českí té svobody neuzívali, by k právu zemskému státi neměli, a tudíž že také král této svobody žádnému dáti nemohl proti řádu a svobodám království českého.

Dle řádu práva zemského bylo poháněn krále českého před soud zemský dovoleno, taktéž dle řádu práva zemského (89-93) byly osoby duchovní před soud poháněny a dle výkladu práva zemského Ondřeje z Dubé (§91) mohlo poháněno býti k soudu duchovnímu pouze pro věc duchovní.

Neuf tudíž pochybnosti, že koncil, odvolávaje se na konstituci Karlova, odvolával se na ni zcela pochybně. Koncil odvolával se v pozdější bulě své (Hardt. IV. 573) vydané o svobodě církevní na majestát římského csaře Bedřicha II., schválený papežem Honorie III., jímž soudcům světským naprosto bylo zakázáno, volati k soudům osoby duchovní ve věcech jak trestních tak i práva soukromného, a soudcové, kteří by se zákonu tomu protivili, byli od té

Advertisement for Dr. J. H. McLEANA VOLCANIC OIL LINIMENT. Includes an illustration of a woman and child, and text describing the product's benefits for rheumatism and other ailments. Price: 25c, 50c, and \$1.00 per tin.

do by důstojnosti součlovské zbaveni. Koncil však, nehlédě k tomu, že ani tento zákon říšský v Čechách platnosti neměl, dozráva sám, že majestát ten všeobecné platnosti nenabyl, neboť přý papežové sami dávati králům právo, od něho ustoupiti. Právě tak nenabyla asi byla koncilu všeobecného uznání a moci zákona. Z toho všeho vidno, že Hus jediné českými soudy pro své činy souzen býti mohl, a vzniká jediné otázka, byl-li k tomu oprávněn soud světský nebo duchovní, o čemž pojednám později. Koncil kostnický vydal, nedbaje všeho toho, citaci i proti 452 páním a rytířům českým pro list ze dne 2. září 1415, avšak král Václav IV. prohlásil mandátem ze dne 9. června 1418 veškeré citace českých obyvatel před církevní soudy mimozemské za nemístné a neplatné. (Pokračování.)

Electric Bitters. Electric Bitters jsou lékem vhodným pro každé období, zvláště však používány jsou z jara, kdy ochablost převládá, kdy játra jsou ztrnula a nečinná a kdy potřebna změna a sílky jest potřebná. Rychlé použití tohoto léku mnohdy předešlo dlouho trvajícím a možná i osudným žlučným zánětům. Žádný jiný lék nepůsobí tak rychle a účinně k odstranění malárických případů. Bolení hlavy, nezáživnost, zácpa a závrat odstraňují jsou užíváním Electric Bitters. Pouze 50c. lahve u Goodman Drug Co., Omaha, Neb.

Hurrah pro Cripple Creek. Pamstujte, že Chicago, Rock Island & Pacific dráha jest jedinou linií, vedoucí z východu přímo do Colorado Springs, přikroze to brány do Cripple Creek okruhu. Colorado springs leží na úpatí Pike's Peak na východní straně a Cripple Creek je částí jihozápadního svahu Pike's Peak a blíž se jeho západní části. Z Colorado Springs naskytují se vám dvě cesty. Jedna po Midland dráze Ute průsmykem, přes Summit do Cripple Creek, a druhá po Denver & Rio Grande dráze přes Pueblo a Florence do Cripple Creek. Vezměte Great Rock Island Route, jedouce do zárazných těchto zlatých dolů. Mapy, cirkuláře a podrobnky na požádání u Ino Sebastian, Gen'l Passenger Ag't, 48-1r] Chicago, Illinois.

M. W. Mahony, předs. - Eda Dvořák, kasír.

Advertisement for Bruno State Bank. Offers loans on real estate, deposits, and exchange services. Located at 441f.

Advertisement for Groceries and Groceries. Dvořák & Malý. Full range of goods available.

Advertisement for eye treatment. Úplné vyléčení kuřích ok. A Zucker, Horr. Park Co., Montana.

Advertisement for The Champion corn sheller. A mechanical device for processing corn. Wincup Mfg. Co., Racine, Wis.

Advertisement for H. C. Wright in Schuyler, Neb. Deals in wheat, corn, and oats. H. C. Wright.

Advertisement for 1,000 FAREM. Free fertilizer for farmers. C. Rosholt, Eau Claire, Wis.